

KRIVIČNA DELA PRIMANJE MITA I DAVANJE MITA U KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU I PRAKSI REPUBLIKE SRBIJE*

Nikola Vujičić**

Krivično delo primanje mita (pasivno podmićivanje) i krivično delo davanje mita (aktivno podmićivanje) zasigurno spadaju u red pravih koruptivnih krivičnih dela, za koje je oduvek zainteresovana kako stručna, tako i opšta javnost, budući da posledice izvršenih dela u većoj ili manjoj meri, odnosno neposredno ili posredno, osećaju svi građani. Nakon uvodnih, teorijskih napomena, te osvrta na zakonodavni okvir, u radu je analizirana fenomenološka dimenzija, odnosno navedena dva krivična dela su sagledana kroz podatke koje je objavio Republički zavod za statistiku, u periodu od 2013. do 2017. godine. Drugi deo rada, posvećen je sagledavanju novije sudske prakse izražene kroz drugostepene presude Apelacionog suda u Beogradu. Osnovni cilj rada je da se ukaže na stanja i tendencije u Republici Srbiji, kada je reč o navedenim krivičnim delima, te da se kritički sagleda kaznena politika sudova.

KLJUČNE REČI: primanje mita, davanje mita, praksa, Republika Srbija, Apelacioni sud u Beogradu.

UVOD

Jedna od najstarijih negativnih društvenih pojava, svakako je i korupcija, za koju se sa sigurnošću može tvrditi da je ukorenjena u svim društvenim porama, te da je kao takva prilagodljiva društvenim promenama (Božić, Nikač, 2017: 926) i u manjoj ili većoj meri, te različitim pojavnim oblicima, prisutna kako u razvijenim, tako i u nerazvijenim zemljama. Etimološki posmatrano, pojam korupcija ima koren u latinskom jeziku (corrumpo= pokvarenost, izopačenost, ali i podmićivanje) a za određivanje njegove sadržine u okviru evropskog kulturnog kruga odlučujuće je uticao Stari zavet (Ignjatović, 2016: 120). Iako je korupcija prvobitno posmatrana samo kao moralno štetna pojava, sa razvojem savremene države, čini se da je moralnost potisnuta, a da je u prvi plan istaknuto da je korupcija pre svega uzrok neefikasnosti države (Mojanoski, 2013: 278).

Mada se sa pojmom korupcije susrećemo svakodnevno, u teoriji ne postoji jedinstven stav u pogledu njenog definisanja. *Tanzi* navodi da korupcija postoji ukoliko dođe do namernog narušavanja principa nepristrasnosti pri donošenju odluka u cilju prisvajanja

* Rad predstavlja rezultat na projektu Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja - „Kriminal u Srbiji: fenomenologija, rizici i mogućnosti socijalne intervencije“ (47011), koji je finansiran od strane Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

** Istraživač saradnik, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, e-mail: nikola.vujicic.law@gmail.com

neke pogodnosti (Tanzi, 1995: 167). Princip nepristranosti koji u definiciju korupcije uvodi pomenuti autor, zahteva da, pri donošenju odluka, lični ili bilo koji drugi odnosi između učesnika u razmeni nemaju nikakav uticaj. Navedeni princip je deo funkcionisanja savršenog tržišta, koje je, prema samoj definiciji, depersonalizovano (Antonić i dr., 2001: 10). Slično navedenoj definiciji, *Ashforth & Anand* korupciju posmatraju u kontekstu zloupotrebe ovlašćenja u cilju sticanja lične dobiti, odnosno dobiti za grupu i (ili) organizaciju (Ashforth, Anand, 2003: 2). U domaćoj literaturi se ukazuje i na niz drugih definicija, pa tako *Bovan* polazi od sociopatološkog pristupa i korupciju definiše kao zloupotrebu javnih ovlašćenja u privatne svrhe, kojom se ugrožava princip nepristranosti u radu javnih službi i time narušava poverenje građana u društvene institucije i celokupni društveni poredak jedne zajednice (Bovan, 2011: 86). Navedene definicije, ali i niz drugih koje se susreću u literaturi, pre svega pokušavaju da obuhvate sva ona nedozvoljena ponašanja koja za posledicu imaju pribavljanje određene protivpravne koristi. Na nivou društva, koruptivne aktivnosti se mogu prepoznati u nepoštovanju zakona i propisa, zanemarivanju procedura, odnosno izbegavanju regulatornog nadzora, u „preteranom“ uticaju na donošenje zakona kojima se obeshrabruju preduzetničke inicijative i stvaraju otežavajući uslovi za investiciono okruženje, u sistemu plaćanja poreza itd. (Letunić, 2011: 187). *Vuković* tako navodi da je korupcija u Srbiji zašla u sve pore društva, da je kao takva systemska, pri čemu ističe sledeće, najčešće oblike ispoljavanja kod nas: *prvo*, dodatno plaćanje javnom službeniku radi dobijanja prava ili za ubrzanje njegovog ostvarivanja; *drugo*, podmićivanje radi kršenja zakona, koje podrazumeva sticanje prava koja prema važećim normama ne bi pripadala koruptoru i *treće*, podmićivanje u toku donošenja ili izmena zakona ili podzakonskog akta, kako bi se ishodila rešenja koja odgovaraju koruptoru, što je ujedno i najređi tip korupcije kod nas (Vuković, 2007: 13).

Antikoruptivne strategije država propisuje sa osnovnim ciljem da se suzbije, odnosno umanjí stepen korupcije u jednom društvu. Iako same norme ponekad deluju utopijski, propisi u ovoj oblasti su neophodni. Kada je reč o našoj zemlji, trenutno je na snazi Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije¹, koji u okviru čl. 2 st. 1 korupciju definiše kao odnos koji se zasniva zloupotrebom službenog, odnosno društvenog položaja ili uticaja, u javnom ili privatnom sektoru, u cilju sticanja lične koristi ili koristi za drugoga. Međutim, Narodna skupština Republike Srbije je 21. maja 2019. godine usvojila novi Zakon o sprečavanju korupcije², čija primena počinje 1. septembra 2020. godine, nakon čega će prestati važenje Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije. Novi zakon, korupciju posmatra kao odnos koji nastaje korišćenjem službenog ili društvenog položaja ili uticaja radi sticanja koristi za sebe ili drugog. U okviru nove zakonske formulacije, isključeno je preciziranje da se mora raditi o javnom ili privatnom sektoru, ali je i termin „zloupotreba“, zamenjen pojmom „korišćenja“ službenog, odnosno društvenog položaja. Terminološki posmatrano, može se reći da nije bilo nužno praviti ovakvu jednu izmenu, budući da radnja činjenja, odnosno nečinjenja, ukoliko govorimo o postojanju korupcije, svakako predstavlja *zloupotrebu* službenog ili društvenog položaja. Drugim rečima, iako je *korišćenje* širi pojam, teško je u pogledu korupcije zamisliti primere (ne)činjenja koji isključuju *zloupotrebu*.

Iako ne bi trebalo zanemariti druge propise, koji bi pre svega trebalo da deluju preventivno, čini se ispravnim stav da bi pojmom korupcije trebalo obuhvatiti samo

¹ Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije, („Službeni glasnik RS“, broj 97/2008, 53/2010, 66/2011 - odluka US, 67/2013 - odluka US, 112/2013 - autentično tumačenje i 8/2015 - odluka US).

² Zakon o sprečavanju korupcije, („Službeni glasnik RS“, broj 35/2019).

one oblike ponašanja koji su inkriminirani u krivičnom pravu (Ignjatović, 2016: 121). Ukoliko korupciju posmatramo kroz prizmu krivičnog prava, treba istaći da naše krivično zakonodavstvo nije poznavalo pojam korupcije, kao zakonski termin, sve do izmena Krivičnog zakona iz 2002. godine, kada su u posebnoj glavi predviđena krivična dela korupcije. Donošenjem danas važećeg Krivičnog zakonika³, ova posebna glava je brisana, a krivična dela koja spadaju u oblast korupcije predviđena su kroz pojedina dela (Vujičić, 2011: 173) pri čemu u teoriji nije postignuta saglasnost u pogledu određenja konkretnih krivičnih dela koja se mogu smatrati „pravim” ili „čistim” korupcionim krivičnim delima (Bulatović, Radovanović, 2008: 861). Međutim, ono što je nesporno, to je da krivično delo primanje mita (*pasivno podmićivanje*) i krivično delo davanje mita (*aktivno podmićivanje*) svakako predstavljaju ona krivična dela za koja se sa sigurnošću može tvrditi da su klasični primeri tzv. „pravih” koruptivnih krivičnih dela.

Polazeći od uvodnih napomena, u radu će biti dat osvrt na zakonodavni okvir u Republici Srbiji, kada je reč o krivičnim delima primanje mita i davanje mita, ali i na fenomenološku dimenziju, koja je sagledana kroz prikaz i obradu podataka objavljenih od strane Republičkog zavoda za statistiku, za period od 2013. do 2017. godine. U drugom delu rada, analizirana je novija sudska praksa Apelacionog suda u Beogradu, za navedena dva krivična dela, pri čemu je zaključnim razmatranjima posvećen poslednji deo rada.

1. ZAKONODAVNI OKVIR

Primanje mita - Prvi oblik ovog krivičnog dela, predviđen je u čl. 367 st. 1 KZ, kojim je propisano da službeno lice koje neposredno ili posredno zahteva ili primi poklon ili drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službeni radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, kazniće se kaznom zatvora od dve do dvanaest godine. Ovaj oblik krivičnog dela, predstavlja pravo pasivno podmićivanje, a delo je dovršeno samim preduzimanjem jedne od tri alternativno postavljene radnje izvršenja, pri čemu treba naglasiti da su one radnje koje bi inače predstavljale pokušaj inkriminirane kao dovršeno krivično delo. U tom smislu, pokušaj ovog krivičnog dela nije moguć (Stojanović, Delić, 2017: 310).

Nepravo pasivno podmićivanje, predviđeno je u st. 2, odnosno ono postoji kada službeno lice koje neposredno ili posredno zahteva ili primi poklon ili drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, kazniće se zatvorom od dve do osam godina.

Teži oblik, predviđen je u st. 3, a koji postoji ukoliko službeno lice izvrši delo iz st. 1 ili 2, u vezi sa otkrivanjem krivičnog dela, pokretanjem ili vođenjem krivičnog postupka, izricanjem ili izvršenjem krivične sankcije. Za ovaj oblik, propisano je da će se učinilac kazniti zatvorom od tri do petnaest godina. Izvršilac ovog oblika može biti samo službeno

³ Krivični zakonik, („Službeni glasnik RS”, broj 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019 - u nastavku: KZ).

lice, budući da odgovorno lice u ustanovi ili drugom subjektu koji ne obavlja privrednu delatnost, odgovara isključivo za izvršenje dela opisanih u st. 1, 2 i 4.

Najlakši oblik, predviđen je u st. 4 i predstavlja tzv. naknadno pasivno podmićivanje, koje čini službeno lice koje nakon izvršenja, odnosno neizvršenja službene radnje, navedene u st. 1 do 3, a u vezi sa njom, zahteva ili primi poklon ili drugu korist. Za ovaj oblik, predviđena je kazna zatvora od tri meseca do tri godine. Kada je reč o delu propisanom u st. 4, stav teorije je da ukoliko se radi o poklonima male vrednosti koji su uobičajeni i u skladu sa postojećim društvenim normama i običajima, tj. ako se radi o socijalno adekvatnoj radnji, neće postojati radnja krivično dela (Stojanović, Delić, 2017: 311). Za razliku od ovog oblika, kod pravog pasivnog podmićivanja, a naročito težeg oblika, nije sporno da vrednost poklona, odnosno druge koristi nije važna, budući da delo postoji i kada je vrednost mala (*drugim rečima, vrednost poklona može biti od važnosti prilikom odmeravanja kazne*). Ne bi trebalo da bude sporno ni to da se vrednost poklona ili kakve druge koristi posmatra u kontekstu normi građanskog prava. Međutim, na ovom mestu smatramo opravdanim ukazati na novinu koja je uvedena novim Zakonom o zdravstvenoj zaštiti⁴, a koji u glavi koja nosi naziv *Sukob interesa*, najpre u čl. 234 st. 1 definiše korupciju kao odnos koji se zasniva zloupotrebom obavljanja zdravstvene delatnosti, odnosno poslova zdravstvene zaštite, u cilju sticanja lične koristi ili koristi za drugoga, a potom u st. 5 propisuje da zdravstveni radnik i zdravstveni saradnik koji obavlja zdravstvenu delatnost, odnosno poslove zdravstvene zaštite u zdravstvenoj ustanovi u javnoj svojini, član organa, odnosno stručnih organa u zdravstvenoj ustanovi u javnoj svojini, kao i članovi njihovih užih porodica, ne smeju tražiti, niti primiti novac, poklon, uslugu ili bilo kakvu drugu korist za sebe, članove svoje uže porodice ili fizička i pravna lica koja se opravdano mogu smatrati interesno povezanim, a koji mogu uticati na nepristrasnost ili profesionalno obavljanje dužnosti, odnosno koji se mogu smatrati nagradom u vezi sa vršenjem dužnosti i obavljanjem zdravstvene delatnosti. Pomenuta dva stava ne bi bila sporna, da zakonodavac u st. 6 nije predvideo odstupanje. Naime, prema slovu zakona, iskazivanje zahvalnosti u vidu poklona manje vrednosti, odnosno reklamnog materijala i uzoraka, koji nije izražen u novcu ili hartijama od vrednosti i čija pojedinačna vrednost ne prelazi 5%, a ukupna vrednost ne prelazi iznos jedne prosečne mesečne plate bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji⁵, ne smatra se korupcijom, sukobom interesa, odnosno privatnim interesom, u skladu sa zakonom. Mnogo je pitanja otvoreno kod jedne ovakve norme, koja pre svega relativizuje pojam poklona male vrednosti. Pored toga, postavlja se pitanje koliko takvih poklona zdravstveni lekar može da primi, da li se i na koji način takvi pokloni negde prijavljuju i sl. Očigledno je da je intencija zakonodavca bila da se položaj zdravstvenih radnika na određeni način poboljša (*pitanje je da li se ovom normom to čini na način koji zadovoljava zdravstvenog radnika*), odnosno da se dozvole socijalno prihvatljive radnje pacijenata. Ipak, postavlja se pitanje da li su na taj način stvoreni uslovi za svojevrsnu legalizaciju mita, ili makar teže otkrivanje i dokazivanje, kada je reč o medicinskoj struci?

Pored službenog lica, i u većini slučajeva odgovornog lica (*izuzev oblika iz st. 3*), strano službeno lice takođe može biti izvršilac krivičnog dela primanje mita, opisanog u čl. 367 st. 1-4 KZ. Najzad, na samom kraju je potrebno naglasiti da je u st. 7 propisano da će se poklon i imovinska korist oduzeti od učinioca.

⁴ Zakon o zdravstvenoj zaštiti, („Službeni glasnik RS”, br. 25/2019).

⁵ Prema poslednjim informacijama dostupnim na sajtu Republičkog zavoda za statistiku, prosečna zarada bez poreza i doprinosa (neto) u junu 2019. godine je iznosila 53.633,00 dinara.

Davanje mita - Prvi oblik aktivnog podmićivanja, predviđen je u čl. 348 st. 1 KZ, pri čemu se u svojstvu izvršioca javlja fizičko lice koje nema svojstvo službenog lica i koje službenom ili drugom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist da službeno lice u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica. Za ovaj oblik, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od šest meseci do pet godina. Kao i slučaju krivičnog dela primanje mita, pokušaj nije moguć.

Nepravo aktivno podmićivanje, propisano je u st. 2 i postoji kada se službenom ili drugom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili druga korist da službeno lice u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica. Za ovaj oblik, predviđena je kazna zatvora do tri godine. Za razliku od krivičnog dela primanje mita, kod koga je inkriminisano i naknadno podmićivanje (čl. 367 st. 4 KZ) kod krivičnog dela davanje mita, to nije slučaj. Oba oblika postoje i u situaciji kada je mito dato, ponuđeno ili obećano stranom službenom licu (st. 3).

Za sva tri oblika, zakonodavac je predvideo fakultativni osnov za oslobođenje kazne, budući da je u st. 4 predviđeno da se učinilac dela može osloboditi od kazne, pod uslovom da je prijavio delo pre nego što je saznao da je ono otkriveno. Ovakva jedna odredba je od značaja, budući da bi trebalo da olakša otkrivanje i dokazivanje krivičnog dela primanje mita.

Najzad, u st. 5 je predviđeno da se odredbe st. 1, 2 i 4 primenjuju i kada je mito, dato, ponuđeno ili obećano odgovornom licu u ustanovi ili drugom subjektu koji ne obavlja privrednu delatnost.

2. FENOMENOLOŠKA DIMENZIJA

Republički zavod za statistiku - RZS, svake godine objavljuje biltene i saopštenja, odnosno predstavlja podatke o kriminalitetu punoletnih učinilaca krivičnih dela, kojom analizom su obuhvaćeni i podaci za sva krivična dela propisana u posebnom delu KZ. U nastavku će biti analizirani podaci koji su dostupni za krivično delo primanje mita iz čl. 347 KZ i krivično delo davanje mita iz čl. 348 KZ, u periodu od 2013. do 2017. godine, a koji se tiču prijava, optuženja i osuda, te vrste izrečene krivične sankcije.⁶

⁶ Napomena 1: U trenutku pisanja rada, podaci za 2018. godinu nisu bili dostupni u celosti, u vidu godišnjeg Biltena, te je to bio razlog isključenja navedene godine iz analize. Ipak, na osnovu Saopštenja (uža publikacija, sa manjim brojem dostupnih podataka) primetno je da je u 2018. godini, u poređenju sa prethodnim godinama, zabeležen pad u broju prijava za krivično delo primanje mita (61) dok je ujedno zabeležen porast u broju prijava krivičnog dela davanje mita (69). Vid detaljnije: Republički zavod za statistiku (2019) *Saopštenje: punoletni učinioci krivičnih dela - 2018. godina*, 192. Beograd: RZS. Napomena 2: Komparaciju kriminaliteta, na osnovu poslednjeg izdanja Evropskog izvornika (*European Sourcebook*) nije bilo moguće izvršiti za predmetna krivična dela. Naime, u navedenoj publikaciji, krivična dela primanje mita i davanje mita se sa još nizom drugih krivičnih dela podvode pod genusni pojam *korupcije*, koja je definisana kao *nuđenje ili prihvatanje finansijske ili bilo koje druge usluge u zamenu za favorizovanim postupanjem od strane službenog lica*. Imajući u vidu nekoliko napomena koje se odnose pre svega na to da različite zemlje ne podvode ista dela pod pojam korupcije, kao i to da neke zemlje nisu dostavile podatke o broju koruptivnih krivičnih dela, čini se da Evropski izvornik u tom delu i ne daje dovoljno relevantne podatke. Vid. detaljnije: Aebi, M. *et al.* (2014) *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*. Helsinki: European Institute for Crime Prevention and Control.

Prijave, optuženja i osude - U posmatranom petogodišnjem periodu, ukupan broj prijava za krivično delo primanje mita, iznosio je 342 prijave, pri čemu je najveći broj zabeležen u 2017. godini (87) dok je za krivično delo davanje mita podneto ukupno 205 prijava, od čega je najveći broj bio u 2013. godini (61). Ukupno 325 lica je optuženo za krivično delo primanje mita, dok je 246 lica optuženo za davanje mita. Sa druge strane, kada je reč o osudama, za primanje mita je osuđeno ukupno 200 lica, najviše u 2016. godini (54) dok je 204 lica osuđeno za krivično delo davanje mita, pri čemu je najviše lica (54) osuđeno u 2013. godini. Detaljan prikaz po godinama, dat je u Tabeli 1.

Tabela 1. Prijave, optuženja i osude u periodu od 2013. do 2017. godine.

	Krivično delo	2013	2014	2015	2016	2017	UKUPNO
PRIJAVE	primanje mita	61	58	67	69	87	342
	davanje mita	61	27	42	34	41	205
OPTUŽENJA	primanje mita	60	70	65	77	53	325
	davanje mita	66	50	52	52	26	246
OSUDE	primanje mita	43	35	40	54	28	200
	davanje mita	54	41	43	46	20	204

Fenomen gubljenja kriminaliteta, koji se ogleda u tome da se broj lica koja se pojavljuju u svakoj sledećoj fazi krivičnog postupka smanjuje - po pravilu je najviše prijavljenih učinilaca krivičnih dela, broj optuženih je nešto manji, a broj osuđenih najmanji (Ignjatović, 2013: 95) gotovo da nije uočljiv kod posmatranih krivičnih dela. Ovo posebno dolazi do izražaja, ukoliko se sagleda krivično delo davanje mita, kod koga je petogodišnji odnos - 205 prijava : 246 optuženja : 204 osude. Veći broj optuženja u odnosu na prvu i treću kategoriju, može biti posledica neefikasnosti pravosuđa, odnosno činjenice da su pojedine krivične prijave podnete pre 2013. godine, a da su optužni akti podignuti u periodu od 2013. do 2017. godine.

Ukoliko se u kontekst posmatranja stave isključivo optuženja i osude, primetno je da postoji značajna razlika u proporciji osuda u okviru optuženja za krivično delo primanje mita i krivično delo davanje mita ($\chi^2(1) = 30.954$, $p < .001$), pri čemu je značajno više osuda za davanje mita (82,9%) u odnosu na primanje mita (61,5%). U tom smislu, na osnovu kvantitativnih pokazatelja, moglo bi se tvrditi da je pravosuđe efikasnije u pogledu sprovođenja i pravnosnažnog okončanja postupaka za krivično delo davanje mita.

Krivična sankcija - U pogledu krivičnog dela *primanje mita* iz čl. 367 KZ, sudovi su se najčešće opredeljivali za izricanje bezuslovne kazne zatvora, odnosno od 200 izrečenih krivičnih sankcija, 60% (120) su kazne zatvora. I pored toga što je kazna zatvora najčešće izricana krivična sankcija, važno je primetiti da je među zatvorskim kaznama najviše onih čije je trajanje do godinu dana - 66% a koje su mogu označiti kao kratkotrajne kazne. Kada je reč o drugim krivičnim sankcijama, novčanu kaznu je sud izrekao samo u jednom slučaju, uslovnu osudu u 30 slučajeva, dok je u 49 slučajeva sud primenio odredbu čl. 45 st. 5 KZ, odnosno odredio da će se kazna zatvora izvršiti na taj način što okrivljeni ne sme napustiti prostorije u kojima stanuje (*kućni zatvor*). Detaljan prikaz izrečenih krivičnih sankcija za krivično delo primanje mita, dat je u Tabeli 2.

Tabela 2. Izrečene krivične sankcije za krivično delo primanje mita, u periodu od 2013-2017. godine

SANKCIJA	2013	2014	2015	2016	2017	UKUPNO
zatvor / + 5 g.						0
zatvor / 3-5 g.	5		2	3		10
zatvor / 2-3 g.	1	2	2	3	1	9
zatvor / 1-2 g.	7	5	6	2	2	22
zatvor / 6 m - 1 g.	19	15	9	12	8	63
zatvor / do 6 m.	3	7	4	1	1	16
novčana kazna			1			1
uslovna osuda	8	6	5	9	2	30
kućni zatvor			11	24	14	49
ostalo						0

Za razliku od krivičnog dela primanje mita, kod krivičnog dela davanje mita, najčešće izricana krivična sankcija je uslovna osuda, koja je primenjena u 57% slučajeva. Kada je reč o kazni zatvora, istu je sud izrekao u 32.4% slučajeva, pri čemu je u najčešćem broju slučajeva primenjena kazna zatvora do godinu dana (68.2%). Novčanu kaznu, sud je izrekao u svega 5 slučajeva, dok je sud u svega 13 slučajeva kao modalitet izvršenja kazne zatvora predvideo da će se ista izvršiti na taj način što okrivljeni ne sme napustiti prostorije u kojima stanuje. Kada je reč o kategoriji „ostalo” koja je navedena u Tabeli 3, dodatnim uvidom u bazu RZS, utvrđeno je da je u 4 slučaja sud primenio odredbu čl. 368 st. 4 KZ, odnosno oslobodio je učinioca od kazne, budući da je delo prijavljeno pre nego što se saznalo da je isto otkriveno. Celokupan prikaz izrečenih krivičnih sankcija za krivično delo davanje mita, dat je u Tabeli 3.

Tabela 3. Izrečene krivične sankcije za krivično delo davanje mita, u periodu od 2013-2017. godine

SANKCIJA	2013	2014	2015	2016	2017	UKUPNO
zatvor / + 5 g.						0
zatvor / 3-5 g.	1			1		2
zatvor / 2-3 g.	7			5		12
zatvor / 1-2 g.	4		1	1	1	7
zatvor / 6 m - 1 g.	5	1	2	4		12
zatvor / do 6 m.	10	16	1	5	1	33
novčana kazna		1	3	1		5
uslovna osuda	26	23	28	24	15	116
kućni zatvor			5	5	3	13
ostalo	1		3			4

3. OSVRT NA PRAKSU APELACIONOG SUDA U BEOGRADU

U ovom delu rada, biće ukazano na nekoliko novijih stavova izraženih kroz odluke Apelacionog suda u Beogradu, odnosno područnih sudova koji mu pripadaju. Imajući u vidu prethodni odeljak, te činjenicu da bi se u jednom delu moglo tvrditi da je kaznena politika sudova u posmatranom periodu blaga, odnosno da su za krivična dela primanje mita i davanje mita, uglavnom izricane kazne bliže zakonskom minimumu, cilj prikaza odabrane sudske prakse, pre svega je da se sagleda način na koji sudovi odmeravaju kaznu, da li se i u kojim situacijama opredeljuju za institut ublažavanja kazne, te eventualno drugih okolnosti koje mogu biti od značaja za predmetnu analizu.

Prvi primer koji će biti analiziran, odnosi se na *medicinsku struku*, gde je presudom Višeg suda u Beogradu 15 K. br. 3508/10 od 25.3.2015. godine, provokrivljeni osuđen za izvršenje produženog krivičnog dela primanje mita iz čl. 367 st. 2 KZ u vezi sa čl. 61 KZ, dok je u odnosu na preostale okrivljene za krivično delo davanje mita iz čl. 368 st. 2 KZ, sud našao da je troje okrivljenih krivo, a u pogledu preostalih okrivljenih optužba je odbijena. Prvookrivljeni, lekar specijalista grudne hirurgije i profesionalno vojno lice, prvostepenom presudom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine, pri čemu je sud izrekao meru bezbednosti zabrane vršenja lekarskog poziva u trajanju od 5 godina, računajući od dana pravnosnažnosti presude, s tim da se vreme provedeno u zatvoru ne uračunava u vreme trajanja mere. Takođe, sud je doneo odluku o oduzimanju imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog dela i obavezao prvoosuđenog da u korist budžeta Republike Srbije uplati ukupan iznos od 2.400 evra i 300 švajcarskih franaka, u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu NBS na dan uplate, u roku od 15 dana od dana pravnosnažnosti presude, pod pretnjom izvršenja. Obrazlažući primenu konstrukcije produženog krivičnog dela, sud je najpre pošao od toga da je okrivljeni izvršio tri krivična dela primanje mita iz čl. 367 st. 2 KZ i šest krivičnih dela primanje mita iz čl. 367 st. 4, zauzimajući sledeći stav:

„U radnjama prvookrivljenog se stiču sva obeležja produženog krivičnog dela primanje mita iz čl. 367 st. 2 KZ, imajući u vidu da je isti učinilac izvršio više istovrsnih krivičnih dela, među kojima postoji vremenska povezanost i koja predstavljaju jedinstvenu i logičnu celinu zbog istovrsnosti predmeta dela, korišćenja iste situacije, jedinstva mesta izvršenja i jedinstvenog umišljaja učinioca koji se manifestovao u istoj nameri i istom načinu izvršenja. S obzirom da produženo krivično delo obuhvata tri radnje izvršenja koje sadrže sva bitna obeležja krivičnog dela primanje mita iz čl. 367 st. 2 KZ, kao i šest radnji izvršenja krivičnog dela primanje mita iz čl. 367 st. 4 KZ, to je sud ocenio da sva navedena dela po svojoj prirodi dopuštaju spajanje u jedno delo i da je produženim krivičnim delom učinjen najteži oblik od učinjenih krivičnih dela, odnosno da je u pitanju jedno produženo krivično delo primanje mita iz čl. 367 st. 2 KZ”.⁷

⁷ Kao što se iz ovog dela obrazloženja može videti, prilikom primene konstrukcije produženog krivičnog dela, sud je našao da postoje gotovo sve zakonom predviđene alternativne okolnosti, izuzev istovetnosti oštećenog (*neophodna je ispunjenost najmanje dve* uz činjenicu da je reč o više istih ili istovrsnih krivičnih dela učinjenih u vremenskoj povezanosti od strane istog učinioca).

Odlučujući o vrsti i visine krivične sankcije prema okrivljenima, sud je uzeo u obzir sve okolnosti predviđene odredbom čl. 54 KZ, pa je kao olakšavajuće okolnosti uzeo sledeće: držanje učinioca posle učinjenog krivičnog dela, tj. činjenicu da je deo okrivljenih u potpunosti priznao izvršenje dela (u slučaju prvookrivljenog, reč je o delimičnom priznanju). Pored navedenog, na strani svih okrivljenih, sud je kao olakšavajuće okolnosti cenio njihove lične i porodične prilike i raniji život, odnosno činjenicu da su svi okrivljeni porodični ljudi i roditelji po dvoje dece, te da ranije nisu osuđivani. U pogledu lica osuđenih za krivično delo davanja mita iz čl. 368 st. 2 KZ, sud je uzeo u obzir kao olakšavajuće i okolnosti pod kojima su konkretna dela učinjena, odnosno da su „*ista izvršena u vezi sa korišćenjem medicinskih usluga, odnosno u svojstvu bliskog srodnika pacijenta ili samih pacijenata koji su se nalazili na lečenju i koji su bili motivisani isključivo brigom za zdravlje i dobrobit svoju i svog bližnjeg*”. Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da otežavajućih okolnosti na strani okrivljenih za krivično delo iz čl. 368 st. 2 KZ nije bilo, sud je svakom od njih izrekao uslovnu osudu, tako što je za svako lice utvrdio kaznu u trajanju od četiri meseca i istovremeno odredio da se utvrđena kazna neće izvršiti ako okrivljeni za vreme od dve godine od pravnosnažnosti presude ne učini novo krivično delo.

Budući da je izvršilac krivičnog dela iz čl. 367 st. 2 lekar, interesantno je ukazati na otežavajuće okolnosti, koje je sud uzeo u obzir prilikom odmeravanja kazne. Naime, sud je cenio da je u posmatranom periodu (od prvog do poslednje izvršenog pojedinačnog dela) učinilac operisao ukupno trinaest pacijenata, a da se među njima nalazi sedam za koje je u postupku dokazano da je od njih zahtevao i/ili primio mito, što znači da je od većine svojih pacijenata u tom periodu zahtevao i/ili primio mito. Dalje, sud je imao u vidu da je okrivljeni prilikom izvršenja svih dela iskorišćavao istu situaciju, odnosno okolnost da su mu bili povereni životi i zdravlje ljudi i da su njegovi pacijenti i članovi njihovih porodica bili zavisni ne samo od njegovih medicinskih usluga, nego i od njegove savesti, požrtvovanosti i humanosti, te u tom smislu u teškim i iznuđenim životnim situacijama i bespomoćni u svojim nastojanjima da spasu živote ili sačuvaju zdravlje svoje ili svojih bližnjih. Takođe, sud je cenio činjenicu da je prvookrivljeni zahtevao zahvalnost u vidu novca, kao i to da je nakon prijema novca od svojih pacijenata ili članova njihovih porodica izvodio ritual koji se sastojao u trljanju svoje brade i kose tim dobijenim novcem a koji ritual, što je opštepoznata činjenica koju je u svojoj odbrani objasnio i sam okrivljeni, predstavlja običaj koji primenjuju zanatlije i trgovci nakon obavljanja posla i naplaćivanja i koji se izvodi radi toga „da bi se imalo još više novca”. Prilikom donošenja odluke, sud je posebno imao u vidu Nacionalnu strategiju za borbu protiv korupcije u Republici Srbiji za period od 2013. do 2018. godine, ali i Kodeks profesionalne etike Lekarske komore Srbije.

Apelacioni sud u Beogradu je presudom br. KŽ1-1377/2015 od 2.2.2016. godine preinačio prvostepenu presudu u odnosu na prvookrivljenog, te umanjio kaznu zatvora sa četiri na tri godine, a meru bezbednosti zabrane vršenja lekarskog poziva sa pet na tri godine. Osnovni razlog za smanjenje kazne, ogleda se u činjenici da je u odnosu na određena krivična dela koja su ušla u sastav produženog krivičnog dela nastupila apsolutna zastarelost krivičnog gonjenja, dok je u pogledu mere bezbednosti zabrane vršenja poziva smatrao da prvostepeni sud nije adekvatno odmerio dužinu trajanja, pri tom ne dajući razloge zbog kojih smatra da bi mera trebalo da traje kraće.

U drugom primeru, Viši sud u Valjevu je presudom br. K-21/17 od 26.9.2017. godine dvojicu okrivljenih, inače pripadnike BIA, osudio na po jednu godinu i šest meseci

zbog izvršenja krivičnog dela primanje mita iz čl. 367 st. 1 KZ u saizvršilaštvu, pri čemu je okrivljenima oduzeta imovinska korist pribavljena izvršenjem krivičnog dela u iznosu od 2.000 evra u dinarskoj protivvrednosti. Neizvršenje radnje u ovom slučaju, ogledalo se u tome da su pripadnici BIA, po obavljenom pregledu ugostiteljskog objekta u selu koje pripada opštini Ljig, pronašli azilante koji nisu bili prijavljeni, te vlasniku objekta predočili da će pozvati inspekciju i policiju, zatvoriti mu lokal, a njega i njegovog brata uhapsiti, uz predlog da nasamo sednu na neko mirnije mesto, kako bi popričali o alternativnom rešenju. Po predlogu okrivljenih, vlasnik lokala je okrivljenima isplatio po 1.000 evra.

Prilikom odmeravanja kazne, sud je primenio institut ublažavanja kazne, pri čemu je na strani okrivljenih našao samo olakšavajuće okolnosti koje se ogledaju u ranijoj neosuđivanosti, te činjenici da su okrivljeni porodični ljudi. Upravo je nepostojanje otežavajućih okolnosti bio razlog da okrivljeni ulože žalbu, koju je Apelacioni sud u Beogradu usvojio, te presudom br. KŽ1-1251/17 od 12.12.2017. godine preinačio prvostepenu presudu u delu odluke o kazni, tako što je okrivljene osudio na kazne zatvora u trajanju od po jedne godine. Naime, kako nije bilo otežavajućih okolnosti na strani okrivljenih, drugostepeni sud je smatrao da se ranija neosuđivanosti, kao i činjenica da je reč o porodičnim ljudima, mogu okarakterisati kao *naročito olakšavajuće okolnosti* u smislu odredbe čl. 56 st. 3 KZ.

Treći primer koji će biti analiziran, interesantan je sa aspekta radnje izvršenja. Naime, prema mišljenju Višeg suda u Beogradu, izraženog kroz oslobađajuću presudu br. K. 639/16 od 24.5.2017. godine, a koja je potvrđena presudom Apelacionog suda u Beograd br. KŽ1-1210/17 od 27.2.2018. godine, službeno lice - saobraćajni policajac koji je predočio oštećenom da je izvršio prekršaj, potom mu ukazao na visinu propisane kazne, da bi nakon toga iz ruku oštećenog (stranog državljanina) uzeo novčanik, pogledao novčanice i iz istog izvadio osam novčanica po 50 leva i dve novčanice od po 20 evra, te rekao oštećenom da neće biti protokola i da može da ide, ne čini krivično delo primanje mita iz čl. 367 st. 1 KZ, budući da iz dispozitiva optužnog akta ne proizlazi radnja neposrednog zahtevanja poklona, već radnja oduzimanja novčanika, a zatim i novca iz novčanika, čime se ne stiču bitna obeležja krivičnog dela primanje mita, niti iz tako opisanih radnji proizlaze svi bitni elementi nekog drugog krivičnog dela.

Ovde treba naglasiti da je prvostepeni sud prvobitnom presudom br. K. 706/13 od 13.6.2016. godine osudio okrivljenog za izvršenje krivičnog dela primanje mita iz čl. 367 st. 1 KZ, ali je presudom Apelacionog suda u Beogradu br. KŽ.1-1329/16 od 12.12.2016. godine, prvostepena presuda ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje. Iz tog razloga, iako je krajnji ishod takav da je okrivljeni pravnosnažno oslobođen od optužbe, važno je istaći stav Višeg suda u Beogradu izražen u oslobađajućoj presudi br. K. 639/16 od 24.5.2017. godine, koji na str. 4 ističe:

„ (...)Naime, ovo veće suda smatra, kao i prvi put, da je konkludentnim radnjama, imajući u vidu jezičku barijeru, postojala saglasnost volja u suštinskom krivičnom pravnom delu dovoljna za postojanje bitnih zakonskih elemenata krivičnog dela primanje mita iz čl. 367 KZ. Međutim, ovaj sud ima zakonsku obavezu da postupi po stavu drugostepenog suda koji smatra da se ne radi o ovom krivičnom delu i po izričitom nalogu ispitaio da li se eventualno u radnjama okrivljenog stiču elementi nekog drugog krivičnog dela, pri čemu se u rešenju Apelacionog suda ne navodi ni najmanje obeležje o kom drugom delu ili kojoj krivično pravnoj oblasti se radi”.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Primanje mita i davanje mita, kao jedna od krivičnih dela protiv službene dužnosti, predviđenih u glavi XXXIII KZ, predstavljaju klasične primere koruptivnih krivičnih dela. Ukoliko se sagleda zakonodavni okvir, odnosno kazne koje su propisane za izvršenje pojedinih oblika nekog od navedena dva krivična dela, može se reći da je zakonodavac ostavio mogućnost sudovima za izricanje poprilično strogih kazni, koje u nekim slučajevima mogu iznositi i do petnaest godina zatvora. Iako u teoriji nije sporno da posledice koruptivnih krivičnih dela u krajnjoj instanci osećaju građani, te da bi vršenje takvih krivičnih dela trebalo posmatrati kao ozbiljan problem, analizom petogodišnjeg perioda za posmatrana krivična dela, moglo bi se izvesti nekoliko zaključaka koji govore u prilog tome da bi se kaznena politika sudova u Republici Srbiji dobrim delom mogla okarakterisati kao blaga.

Najpre, ukoliko se u kontekst posmatranja stavi odnos broja optužbi za krivično delo primanje mita i krivično delo davanje mita, sa jedne strane i broja presuda za navedena dela, sa druge strane, na nivou statističke značajnosti sudovi u većem broju slučajeva pravosnažnom presudom rešavaju postupke koji su pokrenuti za krivično delo davanje mita, koje je, makar sa aspekta propisanih kazni, lakše krivično delo u odnosu na krivično delo primanje mita. Nezavisno od (ne)efikasnosti u pogledu okončanja postupka, koji podatak bi ipak trebalo proveriti ne samo na osnovu brojki, već i uvidom u konkretne pravosnažne sudske odluke, u pogledu rešenih predmeta je primetno da se sudovi mahom opredeljuju za kazne bliže zakonskom minimumu koji je propisan za konkretni oblik krivičnog dela, pri čemu bi se na osnovu velikog broja osuda na kazne zatvora do jedne godine, kao i blaže krivične sankcije, moglo tvrditi da je ujedno i česta primena instituta ublažavanja kazne. Ubлаžavanje kazne se dobrim delom čini na taj način što se određenom broju olakšavajućih okolnosti, daje karakter naročito olakšavajućih u smislu odredbe čl. 56 st. 1 t. 3 KZ. U jednom od primera koji je naveden, sud je našao da su ranija neosuđivanost i činjenica da su okrivljeni porodični ljudi, okolnosti koje se mogu okarakterisati kao naročito olakšavajuće. Ovakvo jedno tumačenje, moglo bi biti osporavano, naročito ako se ima u vidu da u konkretnom slučaju drugih olakšavajućih okolnosti na strani okrivljenih i nije bilo.

Kada je reč o alternativama zatvaranju u klasičnom smislu, u pogledu pasivnog podmićivanja, sudovi su najčešće primenjivali odredbu čl. 45 st. 2 KZ, odnosno određivali su da će se kazna zatvora izvršiti na taj način što okrivljeni ne sme napustiti prostorije u kojima stanuje (*kućni zatvor*) dok je kod aktivnog podmićivanja češće izricana uslovna osuda. Fakultativni osnov za oslobodjenje kazne, propisan odredbom čl. 368 st. 4 KZ, sud je u petogodišnjem periodu primenio u svega četiri slučajeva, usled čega se sa osnovnom može postaviti pitanje da li se volja zakonodavca da se uz postojanje jednog takvog osnova, lakše i brže dokazuje izvršenje krivičnog dela primanje mita, u dovoljnoj meri reflektuje u praksi.

Za razliku od olakšavajućih okolnosti, koje se uglavnom svode na držanje učinioca nakon izvršenja krivičnog dela, raniju neosuđivanost, te porodične prilike okrivljenog, otežavajuće okolnosti u pogledu krivičnog dela primanje mita, sudovi detaljno obrazlažu isključivo ukoliko je reč o profesijama koje su visoko rangirane, u smislu da se tradicionalno od takvih lica očekuje humano postupanje, nepristrasnost i sl., kao što je slučaj sa lekarskom profesijom. U prvom primeru koji je naveden, sud je na gotovo tri stranice obrazložio iz kojih razloga je otežavajuća okolnost činjenica da je okrivljeni lekar, uz citiranje Kodeksa

lekarske etike, Hipokratove zakletve itd. Iako je nesporno da je sud u konkretnom slučaju ispravno postupio, postavlja se pitanje iz kojih razloga se u pogledu drugih delatnosti, sudovi ne potrudu da recimo na strani pripadnika BIA kao otežavajuću okolnost navedu to da su povredili kodekse koji se odnose na njihovu struku ili da upravo obavljaju delatnost u službi koja bi trebalo da na najbolji način štiti građane, da pomaže u otkrivanju i dokazivanju krivičnih dela i sl.

Na samom kraju, umesto analize poslednjeg slučaja iz prethodnog odeljka, koji je možda ujedno i najvažniji primer istaknut u ovom radu, a koji je sporan zbog stava koji se tiče (ne)podvođenja konkludentne radnje pod radnju izvršenja krivičnog dela primanje mita, čitaocu ćemo ostaviti na razmišljanje sledeći hipotetički primer i pitanje: U situaciji da učinite prekršaj u saobraćaju, usled čega Vam saobraćajni policajac najpre predoči kaznu, a potom primeni alternativno rešenje, koje se ogleda u oduzimanju Vašeg novčanika i novca koji se u njemu nalazi, puštajući Vas da nakon toga sa praznim novčanikom odete dalje bez konstatovanja da ste izvršili prekršaj, za koje krivično delo biste podneli krivičnu prijavu protiv navedenog službenog lica?

LITERATURA

1. Aebi, M. *et al.* (2014) *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*. Helsinki: European Institute for Crime Prevention and Control.
2. Antonić, D. *et al.* (2001) *Korupcija u Srbiji*. Beograd: Centar za liberalno-demokratske studije.
3. Ashforth, B. E., Anand, V. (2003) The normalization of corruption in organizations. In: R. M. Kramer, R.M. & Staw, B.M. (eds.) *Research in organizational behavior*, Amsterdam, vol. 25, pp. 1-52.
4. Bovan, S. (2011) Istraživanje percepcije korupcije na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu. *Anali Pravnog fakultet Univerziteta u Beogradu*, 1 (LIX), str. 80-103.
5. Božić, V., Nikač, Ž. (2017) Kaznenopravna odgovornost za primanje mita, kao nagrade za obećanu uslugu. U: Mićović, M. (ur.) *XIII majsko savetovanje: usluge i odgovornosti*. Kragujevac: Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, str. 925-939.
6. Ignjatović, Đ. (2016) *Kriminologija (trinaesto izdanje)*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
7. Ignjatović, Đ. (2013) *Komparacija kriminaliteta i kaznene reakcije : Srbija - Evropa*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
8. Letunić, P. (2011) Korupcija i društveno-ekonomski razvoj. *Politička misao*, 2 (48), str. 186–204.
9. Mojanoski, C. (2013) Društveni razvoj i korupcija. U: Kolarić, D. (ur.) *Suprotstavljanje organizovanom kriminalu : pravni okvir, međunarodni standardi i procedure*. Beograd: Kriminalističko-policajska akademija, str. 277-291
10. Radovanović, D., Bulatović, A. (2008) Korupcija i razvoj moderne srpske države. U: Jovašević, D. (ur.) *Korupcija u pravnoj teoriji i praksi, Teme*, Niš, 861.
11. Stojanović, Z., Delić, N. (2017) *Krivično pravo - posebni deo*. Beograd: Pravna knjiga.
12. Tanzi, V. (1995) „Corruption: Arm`s-Length Relationships and Market“. In: Fiorenti-

- ni, G & Peltzman, S. (eds.) *The Economics of organized Crime*. Cambridge, 167.
13. Vujičić, M. (2011) Primanje mita kao oblik ispoljavanja korupcije. U: Nikač, Ž. (ur.) *Suzbijanje kriminala u okviru međunarodne policijske saradnje*. Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, str. 173-183.
 14. Vuković, S. (2007) *Tranzicija i korupcija*. Beograd: Institut društvenih nauka.

Bilteni

1. Republički zavod za statistiku (2017) *Bilten: Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2017: prijave, optuženja i osude*. Beograd: Republika Srbija - RZS.
2. Republički zavod za statistiku (2016) *Bilten: Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2016: prijave, optuženja i osude*. Beograd: Republika Srbija - RZS.
3. Republički zavod za statistiku (2015) *Bilten: Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2015: prijave, optuženja i osude*. Beograd: Republika Srbija - RZS.
4. Republički zavod za statistiku (2014) *Bilten: Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2014: prijave, optuženja i osude*. Beograd: Republika Srbija - RZS.
5. Republički zavod za statistiku (2013) *Bilten: Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2013: prijave, optuženja i osude*. Beograd: Republika Srbija - RZS.
6. Republički zavod za statistiku (2019) *Saopštenje: punoletni učinioci krivičnih dela 2018. godina*, 192. Beograd: Republika Srbija - RZS.

Sudska praksa

1. Presuda Apelacionog suda u Beogradu Posl. br. Kž1. 1210/17 od 27.2.2018. godine.
2. Presuda Apelacionog suda u Beogradu Posl. br. Kž1. 1251/17 od 12.12.2017. godine.
3. Presuda Apelacionog suda u Beogradu Posl. br. Kž1. 1377/15 od 2.2.2016. godine.
4. Presuda Višeg suda u Valjevu Posl. br. K. 21/17 od 26.9.2017. godine.
5. Presuda Višeg suda u Beogradu Posl. br. K. 639/16 od 24.5.2017. godine.
6. Presuda Višeg suda u Beogradu Posl. br. K. 3508/10 od 25.3.2015. godine.

CRIMINAL OFFENSES OF BRIBERY IN CRIMINAL LEGISLATION AND PRACTICE OF THE REPUBLIC OF SERBIA

The criminal offense of Soliciting and Accepting Bribes and the criminal offense of Bribery, certainly belong to the real corruptive offenses, for which the expert, and the general public has always been interested, since the consequences of the committed acts are felt by all citizens. After introductory, theoretical remarks, and a review of the legislative framework, the paper analyzes the phenomenological dimension. These two crimes were examined through data published by the Statistical Office of the Republic of Serbia in the period from 2013 to

217. *The second part of the paper is devoted to reviewing recent case law expressed through the second instance verdicts of the Belgrade Court of Appeal. The main objective of the paper is to point out the situation and tendencies in the Republic of Serbia when it comes to the above crimes, and to critically review the criminal policy of the courts.*

KEY WORDS: Soliciting and Accepting Bribes, Bribery, Case Law, Serbia, Appellate Court in Belgrade.